

Fiskevattnen i våra orter voro: Aar samt stora och mindre bäckar samt en mängd sjöar, av vilka de flesta voro bara små. På 1850 talet började en och annan bonde att utrika sina kärr och mossar för att utöka den odlade jorden, och gick då en bäck igenom kärrut, reglerades denna, varigenom fisket i densamma helt förstördes! Denna utdikning fortfor ända till mitten eller slutet av 1870 talet. Från denna tid kan vi räkna att bäckfisket praktiskt taget upphörde!

I alla de sjöar der Braxen fanns hade de äldre bönderna uppsatt "Kätser" (Här kallade "Kadissar") i vilka varje år fångades en mängd braxen under den tid då dessa fiskar lekte - En och annan gård eller aborre kunde även förra sig in i Kadissen - I Mundsjön vid Svängsta hade Ebbarps bönder två kätser i vilka de fingo ett par cubetslars brax varje år ända till 1873 då rallarne vid L-hamn Kistanda järnvägen sköto i braxeuteken med

Glycerin = (Grundämnet till Dynamit) och förstörde totalt fisket i sjön, så att över 40 år gingo inman någon braxen på nytt kunde fångas i sjön. Iuga Kavisser ha byggts nya under min tid. Men en och annan lagades i min barndom. Nu äro de försurnade! Någon gång påträffas fragment efter sådana vid sjöavtappningar.

Förreⁿ karr och sjöar utvirkades, fanns ålkeistor i nästan varje bäck, hur liten den var, såvida den bilade avlopp för någon sjö. Och ännu finns sådana, här och där. Där bäcken ramlade ut för någon avsats, välthade man fram några stenar som lares tvärsom bäcken med undantag av en liten öppning i mitten, öppningarne mellan stenarne tätades med "Stakamoss" = (Sjörmossa). Från dämningen lode en liten ränna av $\frac{1}{3}$ rät bräda brädd vattnet ut för fallet till den nedanför på bäckens botten placerade ålkeistan. Ibland var rännan försedd med lock, då den bestod av 4 brädder. Uppre vid dämningen hade rännans sidobrädder ett par insågade

falsar i vilka en kort på ånva stämnre bräva passade in vilken när den trycktes ner i botten avstängde vattnet så att det ej forrade in (När man villjare kistan) Kistan var i regel fyrkantig och bestod av 4 rätt grova bottenstockar samt i varje hörn en cirka meterhög stolpe, och ovanpå stolparne åter en kranz av fyra grova stockar. På stolparne spikades bräver i vilka överallt borrats mycket lät med hål cirka $\frac{3}{4}$ tum i diameter (Större tog man den ej ty då gick ålen igenom. I den mot strömmen vettande gaveln var utlagat ett fyrkantigt hål, precis lika stort som rännan som alltid gick inmanför gaveln minst $\frac{1}{2}$ aln. Ovanpå var kistan täckt med starka bräver samt försedd med lucka som hade grova gångjern och bastant lås. När vattnet var avstängt gick fiskaren ner genom luckan och samlade in ålen och annan fisk som kommit in. I ålre tiv fångades mycket fisk i dessa fångsthus! I Garagöls kista (Jernshögs s.u. tog bonden för några år sen en etter som följt med in!

I min barndom såg jag ett par märkvärdiga fisketåg som säkert var av älderdömligt slag. Torparne som hade dem sade att de lärt göra sådana av finnar.

Dessa fisketåg måste även anläggas vid bäcken Stortave utför en större beant, och kunde endast uppsättas i en liten bäck der vattenmängden ej var så stor. Man lade på samma sätt som vid en ålkesta en förämning tvärsom bäckfaran. Och 5 eller 6 fot nedanför, lades en grov ås, helst en som på mitten hade en krök nedåt tvärs om bäcken, så att ådarnas vilar, en på varje strandkant. Kröken av stocken borde vara 6 a 7 tum högre än botten av dämningsen. Fanns ingen krök borrade man ned två grova käppar snett i stocken så att figuren blev som här

Cirka en alm nedanför lades en ny stock över bäcken, men denna borde ligga 7 a 8 tum högre än krökstockens övre kant! Vidare högg man ett tjog cirka 4 alm långa, raka men yviga grangrenar kvistare dessa omkring 3 alm från storändan, men lät riset i toppen sitta kvar. I öppningen vid dämningsen lades nu storändan

av grenarne, den ena vid den andra så tätt att man endast kunde få en björkrisja emellan varje. Med denna virja bandes varje gren fast vid en inunder liggande spjånsken halfcirkelformad grangren. Vid den första stocken nedanför bandes likaså varje gren fast vid de snett sittande käpparne. De yttre ristopparne räckte ned till andra tvärstocken på vilken de höjdes upp med topparne. Mellan båda stockarne bildades nu de yttre topparne en skåpformig föröppning, i vars mitt man glesnade ut riset så att det blev en liten öppning! Inunder denna placeras man en stor flätad potateskorg. När nu fisken kom med bäcken passerade den igenom öppningen, över de tvärsatta grenarne, som med sin halfcirkelform spjånskorde som rädda. Med vidare ut på den täta ristbotten genom vars hål han gled ner i korgen. Genom den glesa käpprännan försvann nästan allt ratten i öfra delen av rännan så att det var alltså så mycket ratten i korgen att fisken kunde hoppa ut. Själva ålarna stannade kvar. Dessa fisketag, hade säkert anor som alora älsta tis.

Så länge kårren ej utvickats, hade naturen sjelf bilat primitiva fisk-fångst-hålor, som med lite tillhjälp af menniskan, voro lätta att villja, och voro rätt mycket givande. Detta sednare beroende på att det för alorij var fråga om "reporift". Hvar och en tog vad han behöfve till ett mål, resten fick vara till en annan gång. Man tackade Gud för vad man sjelf fick, och unnade en annan så godt som sig sjelf! När en bäck rinner över en junn yta med lös gyttjebotten, ordar den sig germa i flera strängar och gör ären många krökar. Och i varje krök eroderar vattnet ut en djupare håla! Djupast i yttre cirkeln! Dessa hålor stannar allti^o fisken på och kommer med strömmen vid lektiden om våren (vanligen 8de veckan här i Blekinge = 11 till 18. Maj). När man nu vilje villja en sådan håla hade man ovanför öfve ändan en dämning af sten eller torvor. Vattnet sökte sig då väg vid sidan om och det som var i hålan rann då till faran blev tom. Var nu hålan djup, öste man då vattnet med en skoffa eller spann samt plockade då fisken med händerna

Fanns i hålan någon gärra eller åt lustrare man dessa. När
man villjat hålan togs rämningen så så att allting blev som
föret. Annars hade icke mera fisk gått ut. En kärr med många
hålur kunde villjas på och på, och kunna fiske hela sommaren. Vid
bäckens avlopp från kärrat brukade läggas en mjärvar, i vilken
den fisk togs som annat gå längre. Numera finns intet kärr
i Åsarums socken där det kan fiskas på nu beskrivna sätt!

Mjärvar, var ett fiskeredskap som allramast användes. Och kunde
med lika förtel läggas i en ström, eller sänkas till botten i en
göl eller sjö. De flesta bundes med material av bast, som trunnades
för hand med tunne klynnor (Dessa verkade som en slänsa.)

Personer som boode vid en sjö och ej fiskare annonserades än i denna
flätare sina mjärvar av "Enespetor". Men dessa voro tyngre och
voru svårare att hålla rena för slenn. Fiskeu gick ej heller så
gera i den mörka Enesmjärven som i den ljusa bastmjärven.
Till formen voro de för öfrigt precis lika. Endast ingången
kunde variera, beroende på om mjärven var avsedd att sättas

i en ström på öppningen eller "Gemantet" gjordes fyrkantigt
 En sådan kallades här: "Bäcka-mjäre". Alla mjärvar som man
 sänkte till botten i sjöarne voro runda och hette "Sänke-mjäre".
 Mitt på varje mjäre satt en ring av en klops. En och i denna
 fästades en grov baststamp i vars ögla fästades en grästen av
 ett par teilor vikt som höll mjärden både fast på sin plats
 och alltv med samma sida neråt ty på bakändan av mjärden
 var 5 a 6 maskor utan knut. endast enbete trängde ihop med
 ett kort snöre. Då denna trängning lossades blev här ett hål
 igenom vilket man skakade ut den fisk som kommit in.
 Denna bakdel kallades också fiskhuset och när mjärden låg
 på botten av sjön skulle fiskhusets utsläppshål vatta uppåt.
 I främre ändan var mjärden dubbel. Ingången eller Gemantet
 räckte nästan till mitten och det slutade i en ring = "struten"
 bestående av en ring av tre 10 cm i diameter och som hölls
 sträckt och styrt av 3 grova snören (Se teckningen).
 Mjärvar med två Gemane är seldnare tioris verk, fauns ej förr!

Ryssjor fanns icke i Asarums skogsbygd förr i tiden Ej heller fanns någon mer än Djurläkare Petter Lomsson i Torstarp som hade någon not. Käten voro bövvernas fiskredskap! Det sågs med ovilja att torparne fiskade med nät! "Håven" deremot användes mycket. Här var den gjord så: Att ringen eller Bygeln bestod av 5 a 6 st hamrade järntenor som hade den ena ändan spetsig och den andra ihålig. När nu de spetsiga ändarne stacks in i de hålige bildade bygeln en cirkel av 5 till 6 fots diameter. Runt byggluckarne var håven fästad och på 3 ställen sutto grova snören som gick ihop i en knut bunden vid en 4 a 5 alnar lång stång = Håvstake. Med denna sänktes och lyftes håven upp och ner ur vattnet. Håvarne voro grövre och finare. De med vilka man tog matfisk hade något grövre maskor, samt voro större i diametern. Men de som man tog "sil" med (små små fisk) hade mycket fina maskor. Krokfisket var det som allra mest övades. Somrarne igenom brukades att "Slöja" - Slöjraften var 8 a 9 alnar lång med en mycket grov rev av flätad härtlagel, någongång snodd tagel.

Kroken var stor, huggjord och till bete hade man "källpro" = Grovor
 På dessa fångades endast gårdor. (Ingen annan fisk tog på grovor.)
 Grovorna hade gubbarne i långa holkar av björknäver kallade
 "fröaholkar". Bland vår vitmassa Kroken stackes in mellan bak-
 benen, igenom kroppen fram till bakre delen av hufvudet.
 När Froån simmade på vatten, högg gårdan tvärt!

Ett annat slag var "ståndkrok": En böjlig raft 6 a 7 fot lång, sattes
 ner med ståndan i fjöstranden samt toppen lutande utåt. En 4 a 5
 famnar ^{lång} grov rev med krok, som till bete hade en liten mört, och
 med ett par famnars fri ändan slängdes ut, försägs med en löst slagen
 ögla, som hängdes på toppen av raften. Resten av revet lades i bukter
 över den lutande kappens ändan så att de lätt ringlade ut då någon
 gådda eller stor aborre tog. Sista ändan av revet var knuten fast
 vid ståndan av kappan. När storfisken blivit fast och härvat ut
 revet saos: "Nu har han fäلت"! Ett annat slag var: "Flötbois"
 Denna slängdes ut på fritt vatten, utanför låta vassar utanför en
 bäckmynning o. s. vidare. Den bestod av en 10 a 12 tum lång, och

3 tum bred furebark. Omklädd med en björknäver, och utanpå denna av den 5 a 6 famnar långa reven, som nästan alltid var försedd med dubbelkrok, kallad: "Tvärgrening", med en liten mörk tve bote.

Reven låg med en famns längd fritt i vattnet. Men så snart storfisk tagit och började avanema, rullade tve slut hela reven ut. Till dessa Flötbossar hade man 30 a 40 cm långa tassar av messingtråd. Bäst givande av alla fiskeröven var: "Ålareven" (=Långreven). På en grovre tand av bomullstråd, flera hundra alnar lång, satt fasthundra 40 a 50 cm långa tassar även av bomullsgarn, försedda med små krokar vilka "maades" med stycken av stor ålamask (=Daggmask) i samma kassen-lådan i vilken reven vackert lavades upp, bestod av mycket tunna 3 tum breda brävar (tunna ytor) och var 1 meter lång, 60 cm bred. I de på kant stående sidobräverna var insågat små hak med $1\frac{1}{2}$ tums mellanrum, i vilka tassarne fästes så, att endast kroken hängde utanför, hela reven ringlades upp på botten av lådan vackert och behändigt så att intet trassel uppstod, när man satte ut den. En ordinar rev höll 3 tve 400 krok, och när

avståndet mellan tårnarna var 30 tum utgjorde revars längd såväl 500 alnar. Större revar ville man ej ha, hellre då två revar. Masken flockades vid lyse av tjärvedskloss under mörka nätter (Mörig månfjusa nätter) och förvarades i en träsko, med någon smull. All slags fisk kunde fås på dessa revar, isynnerhet ål, men ofta gåsror som slukat en förut på kroken fångad mört. Krokarne gjordes i ålöre tid för hand, men efter medio av 1860 talet kom fabriksgjorda kroker i handeln. Påsättningen av mask hette att "Maa": Maa revar! någon gång användes "Bil" = små små fiskyngel. Måte för hand, iskades bäve av ålöre och yngre. Spöt hette raft smört, av tagel eller träd hette mo. När fisken tog hette, han nappar tråddes den fångade fisken på en kluten björkgren hette den fisketlymma. Kroken, mycket liten, gjordes ofta av en knappnål, hade hulling! Om vintrarne, då sjöarne voro isbelagda "Anglade" man! För att få hål på isen användes stundom Tsbill, med vilken stöttes hål. Men i allmänhet högs hålen med en yxa, med långt skaft. Man högg runt om en mittpunkt, så att man fick en större isklump, hel

vilken lades på revet så att denna låg fast. Först tog man med ett
fint snöre och en blybit mätt av djupet. Kroken med mört som bete
borde sjunka till ett kvarter (15 cm) nära botten. Detta avstånd härva-
des ut, och der slogs en ögla på revet, som hängdes på ett fint spö
50 cm långt, som stov fast i issörjan som skummats upp ur hålet
Utanför vassar, över ett grund, eller vid ett sund passade bäst. att
hugga ut Angelkrok. Man måste loda botten för varje hål! I regel
högg varje fiskare ut 15 a 20 krok. I somliga sjöar tog fisken (gäddan)
i solskin, äter en annan fjö i mulen väder eller regn. Detta var av
gammat känt, och derefter räckade man sig. Småmört till bete fangade
man någon dag i förväg, och förvarade dessa i vatten i en spann
så att de alltid vore levande. (Då bete dör ej) Kroken stackes mellan
fjällen och köttet på mörtens vänstra sida så att spetsen av kroken
räckte precis till gälens kant. När gäddan tog snörs att den fälles
man såg detta drapa att revet hastigt ringlade ner i vaken från spöt
dette kallades: Stalle. Så snart man hunnit få fält i revet, gav man
en kraftig knuck, kallas mothugg för att kroken skulle ta bra fäste

Derpå karvades reven skyndsamt upp och gårdan slängdes upp på isen. I isen högs en större grund ränna, dit man slog vatten och här lares gårdan tillts kvällen man gick hem. I land vid en sten gjordes upp eld, vid vilken man värmer sig. Var det så kallt att vakarne genast frös till igen var detta fiske svårt! Men då tog gårdorna bra.

Den tunna $1\frac{1}{2}$ a 2 tum breda spån, inredd i ändarne som en laxstjert på vilken fiskreven linvades upp kallas Flån, även Flåen.

Hela fiskeröven med korg, krok, sked att ösa vatten med, sänkesnöre och blybit kallas: "Anglety"!

Att med pimpeloon fånga fisk (Abborrar) var Havs fiskarnes schä! Men försöktes även någongång i skogsjöarne. Men gav dåligt resultat!

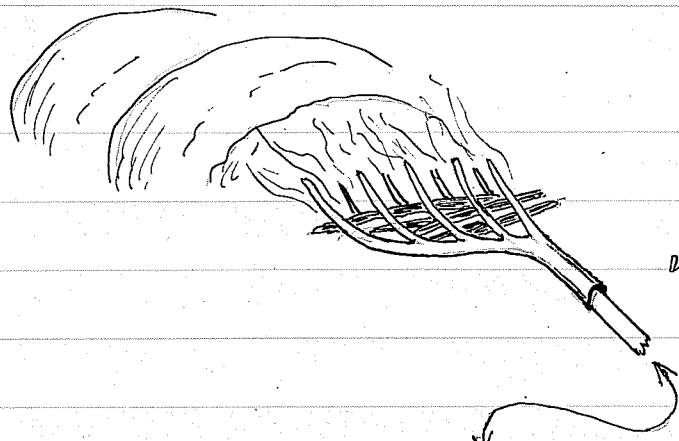
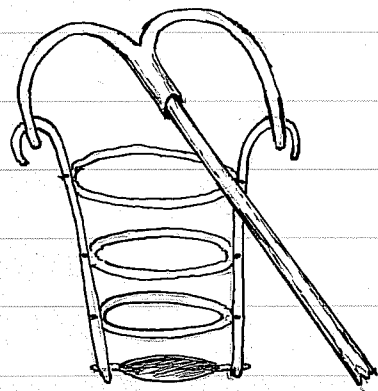
Detta kallas: "Att pilka abborrar" Huggkrok sådan man högg i stora tonskar i havet, hade man ej i skogsjöarne. I stället hade man en liten "envortagshäv" 60 a 70 cm diamiter, kransad kring en rund trägjord, fästad vid en 4 alnar lång stake. Användes vid fiske med "flötboss", men helst då man f. metare Brax. Denna fisk var svår att lyfta ur vattnet med broken, emedan kakarne brast sönder!

"Ljustring" - Detta fiske kunde börja så fort isen gick upp vid stränderna. Fanns der gräsbevuxna ängar med porsbuskar, gick Isgäddan upp så fort den blev en smal råk då det var solskin Låg Ekan ej vid denna isfria strand släpades den dit och Isgäddan fiskades helvet i starkt solskin. Man manövrerade båten så att icke skuggan gick före båten, ty då tog gäddan på flykten så snart skuggan kom att beröra henne. Sednare på våren ljustrades vid kloss. Iu mörkare natten var, dess bättre - Vis fullmåne var för öfrigt alörig gäddvår. Redskapen voro: Ljustret, ett med hullingar försatt mångtandat stölgjern, i vars långa ihåliga tänge man satt ett 4 fot långt, kleni men starkt skaft. Med skaftet stakade man fram ekan baklänges. Till att lysa sig med hade man feta taltkötter eller feta vissnade talttoppar huggna i små bitar Dessa kallades gemensamt "fetved". Bars till fiskplatsen i en större korg på ryggen och ställdes på botten i ekan, lätt till hands! Till att lägga vedem på när den brann hade man antingen brandjern eller en hemsmydd jernlykta (Se: teckningen) båda skäftade på en nära 6 fot lång stake som gick genom ett hål i akterns siltbräda

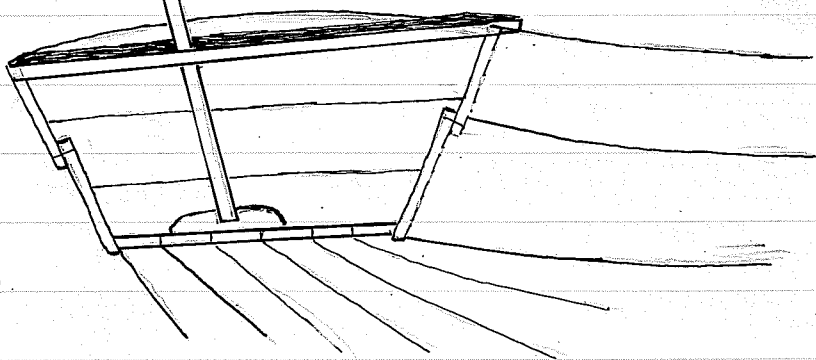
och nedra ändan i ett hål i en grov träklamp på ekens botten
 Ställd så att den lutade bra utåt. Den lyste bättre på ¹⁰botten än
 Tysst som en anor stakade man fram ekar, noga grannskande
 varje dunkel skugga på botten och var detta en fisk slötte man
 genast dit gustran gårdorna högg man strax bakom hufvudet
 anners kunde man ej vara säker på att få den. Det fordrades ganska
 god vana att hugga ty ett förmål i vatten, är ej precis det det ser ut
 Ofta fick man annan fisk, längre fram ålar som sakta slingrade
 längs botten! Att dessa röro sig så famlande, saveds bero på att de
 äro blinda under vintern! Alla guster i skogsjöarne voro likaovana
 i regel 8 taggar, alla med hulling å ena sidan. I Mörmsjön där man
 gustrade lax, var gustrat grövre. Det var annan kraft i laxen jag
 har ej sett när laxen vatte gustraren på hufvudet i ån! Gustring
 av lax var förbjuden, men laxen smakade ej sämre därför.

Att "hotta" ål om vintern från vakar i isen har ej försökts i sjöarne
 De år då det var högvatten i sjöarne förrän isen la sig, så att
 kärr och sankar ångar vid sjökanten blevo översvämmade

Brantjärn för Ljustring

Ljusträ lykta, av handsmitt plattjärn
1 tum brett $\frac{1}{8}$ tum tjockt. Byggen av järn
i vars nedåtböjda ändas lyktan balancerare
haver ihålig tange, vari träskafet insattes.
Bredd invändigt 20 cm. Höjd från botten
till öfra ringen 30 a 35 cm.

Figuren visar hur Brantjärns och
Ljusträlyktens skaf, sattes fast ^{vid} akter =
stammen av ekare.

Se texten, sidorna XV - XVI

acc. 4131

samt isen blivit mätt och jämt så tyckte att den talde att gå på kunde man solskinsdagar få se var gårdor stodo tätt inunder isen. Man hade då Gosklubbor = (En avskuren trästam 607 tum lång med bred slappsta, på ett 3 alnar långt skaft). Med denna slag man ett välrikt slag i isen över gårdans hufvud så att isen splittrades. I de flesta fall dödade gårdan så att man med en järnkratta kunde kasta upp den på isen! Detta fiske kunde ej förekomma utan såsönt. Jag mycket sällan voro alla häntill medverkande factorer för hands! jag minns enbart 2 ggr under min barndom! Man kallade detta fiske: "Slå gårdor på glanskis"

Någon gång förekom att man sköt gårdor med hagelskott. Dock icke såsom fiske, utan vid vadhållning då man ville utrona på hur djupt vatten det gick att skjuta en gård med bössa. Sällan lyckades detta, om vattnet var över 6 tum djupt!

Kvad som seremat med förkärlek idkades var att "Smärja Gårdor" med snaror av hästtagel eller för det mesta med snaror av messingtråd kallad "Zottatråd". Det fanns ett

slag sådan, fin som ett hästtagel men ganska stark. Silva snaran var 35 a 40 cm lång, utom den rätt stora öglan, samt fästad på en antingen askelad, eller av ålör grånad, smidig björketelning. Om den varit skalad hade den skönt vit och skrämt fisken! D. v. säga: det var sällan det lyckades att snara annat än gäddor. Öppet vatten var snarningen svår, men i öppningar i vassarne der gäddorna storo och väsar i solvärm² lyckades det utmärkt. Hvad man fick akta sig för var att gå på solsidan om fisken. Ty denna steyr skuggan värr² än något annat! Så varligt som möjligt satte man snaran framom fisken och drog den framåt tills något mer än halva hufvudet sågs igenom snarans öppning. Då st² man till och slängde samtidigt smett i land så gäddan följde med och efter en kort luftfärd föll till marken. I regel var det bara smågäddor. Snaran måste vara smidig som en sytråd och en sådan håller icke påfrestningen från en större och tungare gädda. Björkspöd = (Snärjersfsten) måste så den ej användes, ligga i vatten så att den alltid var smidig! Var den torr brast den.

Ett egendomligt sätt att fånga småfisk i bäckhålor förekom
rätt ofta. I de hålor som ej voro förörjupa sänktes man ner ett
stort rissel eller kolafat (båvorna flätade av hasselqvistar) Och i
dettas botten lares man en flat sten, ej tyngre än som nått behöfves
för att hålla kärlet kvar. mitt i botten ^{av kärlet} hade man med en kort
stark tråd stycket genom gälen, bundet en levanne förut fångad
liten aborre. Denne gapade och svalde oupphörligt för att bli krutt
tråden han hade i munngippen, och så många fiskar som funnos
i hålan, eller kommo strykande längs bäcken, samlares omkring
den lille abornen för att få något med av det han svalde. Från
olika håll av kärlets kant gingo tre starke snoren, som gjorts
fast vid en några alnar lång stång, som stod mitt på lut invid
hålan nedpåtad i dyg. Med denna, kunde man utan att gå så
nära att fisken blev skrämmd lyfta risslet ur vattnet. då den
fisk som samlats vid även blevo fångade. Sedan släpptes åter
kärlet ned, och om någon var funnen den fisk igen! i alla
här ar odlare kan icke fiskas på sådant sätt mera.